

С. М. Ховрич

Київський політехнічний інститут Національний технічний університет України

«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» Національний технічний університет України (КПІ) – вищий навчальний заклад, один із найдавніших технічних ВНЗів України. Засновано 1898 як Київський політехнічний інститут імператора Олександра II. Ініціаторами створення були міністр фінансів Російської імперії [С. Вітте](#), вчені [В. Кирпичов](#) (1-й ректор; до 1902), [М. Бунге](#), *І. Рахманінов*, меценат *М. Терещенко* та ін. Перший набір студентів становив 360 осіб, діяли інж., мех., хім., с.-г. відділення (згодом ф-ти). Спочатку Інститут розміщувався в орендованих приміщеннях Комерційного училища (вул. Бульварно-Кудрявська, № 24, нині вул. Воровського). 1899 переїхав у власні приміщення, 1900 завершено будівництво головного корпусу, а 1902 – повного комплексу будівель Інституту (арх. [І. Кітнер](#), [О. Кобелев](#)): головний і хімічний корпуси, мех. майстерні, 2 станції (для випробування парових та ін. машин і метеорологічна), дослідне поле і майстерні, гуртожиток; діяли заг. і спец. б-ки. Значна увага приділялася практичним заняттям, зокрема у лабораторіях. Головою екзаменаційної комісії першого випуску 1903 був *Д. Менделєєв*, який високо оцінив їхні дипломні роботи. Тоді ж розпочато будівництво студмістечка, яке нині нараховує 20 гуртожитків. У перші десятиліття 20 ст. активно діяли наук.-тех. гуртки (інж., мех., хім., агроном., повітроплавал. тощо), які залучали молодь до наук. пошуків, зокрема 1909 кількість членів повітроплавал. гуртка становила 200 осіб; випускники КПІ організували Київське політехнічне товариство інженерів і агрономів (на першому зібранні нараховувалося 115 учасників). При Інституті діяло Пд.-Зх. товариство електротехніків тощо. Під час 2-ї світової війни частково евакуйовано в Узбекистан: студенти і викладачі брали безпосередню участь у спорудженні Пн.-Ташкентського каналу, дві третини професор.-викладацького персоналу воювали у діючій армії, решта викладала у Середньоазіатському індустріальному інституті (Ташкент).

На базі його підрозділів (філій, факультетів, кафедр, н.-д. лабораторій тощо) створено чимало навчальних закладів, зокрема Національний університет біоресурсів і

природокористування України (1922), Національний університет харчових технологій (обидва – Київ), Київський університет технологій та дизайну, Київський університет будівництва і архітектури, Дніпропетровський університет залізничного транспорту, Одеський морський університет, Харківський автомобільно-дорожній університет (усі – 1930), Національний авіаційний університет (Київ, 1933), Вінницький технічний університет (1974), Черкаський, Чернігівський (обидва – 1991), Житомирський (1994) технологічні університети тощо, а також академічні і галузеві науково-дослідні установи, серед яких – Інститути механіки (1918), електрозварювання (1934), технічної теплофізики (1964), проблем міцності (1966) НАНУ (усі – Київ); 1930 на базі електромех. майстерень – завод «Точелектроприлад» (нині «Росток»), механічних – завод ім. І. Лепсе (згодом «Київтрактородеталь»). 1930–34 реорганізовано у 8 окремих інститутів, 1934 перейменовано у Київський індустріальний інститут; 1941, під час німецько-фашистської окупації, деякий час функціонував як КПІ; 1944 повернуто попередню назву. 1948 нагороджено орденом Леніна. 1934–38 Інститут носив ім'я П. Постишева, 1968–92 – ім. 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції. 1998–2016 – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», від 2016 – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Нині у структурі Університету діють Інститути: прикладного системного аналізу, телекомунікаційних систем, видавничо-поліграфічний, енергозбереження та енергоменеджменту, спеціального зв'язку та захисту інформації, фізико-технічний, мех.-машино-будівний, післядипломної освіти, моніторингу якості освіти, Військ. інститут телекомунікацій та інформатизації; факультети: зварювання, інж.-фіз., інж.-хім., приладобуд., радіотех., теплоенергет., авіац. і косміч. систем, біотехнології і біотехніки, електроенерготехніки та автоматики, електроніки, інформатики та обчислюв. техніки, лінгвістики, менеджменту та маркетингу, соціології і права, приклад. математики, фіз.-матем., хім.-технол., міжнар., спіл. факультет машинобудування, міжуніверситет. медико-інж.; Славутицька філія (Київська обл.); НДІ: автоматизації експеримент. дослідж., автоматики та енергетики «Енергія», приклад. електроніки, телекомунікацій, приклад. проблем гідроаеродинаміки та теплообміну, експеримент. інформатики та метрології, інформ. процесів, систем. технологій, міжгалуз. НДІ проблем механіки «Ритм»; н.-д. центри: міждисциплінар. дослідж. «Ресурсощадні технології», приклад. соціології «Соціо+», систем. тех. захисту інформації «Тезис», «Price»; наук.-інж. центри: фініш. технологій «Квалітет», «Хім. інженерія»; наук.-тех. центри: «Діатос», «Екотез»; Наук.-аналіт. центр критич. технологій навігац. приладобудування, Наук.-випробув. центр «Надійність», Особл. КБ «Шторм», Тех. комітет зі стандартизації «Акустотехніка», Орган сертифікації метало- та деревооброб. обладнання та продукції машинобудування і систем якості, [Державний політехнічний музей](#). Станом на 2012 у КПІ працюють 6 академік і 9 чл.-кор. НАНУ, 283 д-рів н. та проф., 1258 канд. н. і доцент; чимало вчених отримали Держ. премію України в галузі

науки і техніки в Університеті навч. [Ф. Андерс](#), [І. Бардін](#), [В. Голубович](#), [Д. Григорович](#), [А. Думанський](#), [П. Міняєв](#), [О. Вінтер](#), [Б. Вул](#), [С. Корольов](#), [А. Люлька](#), [О. Мікулін](#), [Б. Лисін](#), [Б. Патон](#), [Г. Писаренко](#), [М. Корноухов](#), [І. Сікорський](#), [В. Толубинський](#), [І. Швець](#), працювали [В. Гриднєв](#) (1952–55 – ректор), [М. Делоне](#), [Г. Де Метц](#), [О. Динник](#), [Ф. Белянкін](#), [Є. Вотчал](#), [М. Давиденков](#), [К. Зворикін](#), [В. Іжевський](#), [М. Коновалов](#), [Ю. Ломоносов](#), [Є. Патон](#), [С. Тимошенко](#), [М. Пимоненко](#), [Л. Писаржевський](#), [С. Серенсен](#), [Г. Сухомел](#), [Д. Томашевич](#), [В. Шапошников](#), [В. Яворський](#) та ін. Виходять [«Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»»](#), *«Наукові вісті Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»»*, журнали [«Електроника и связь»](#), [«Енергетика: економіка, технології, екологія»](#), *«Системні дослідження та інформаційні технології»*, численні фахові збірники наук. праць. Від 1963 діє музей історії КПІ (нині у складі Держ. політех. музею). На тер. Університету встановлено пам'ятники Д. Менделєєву, В. Кирпичову, С. Тимошенку, Є. Патону, С. Лебедєву, М. Кравчуку, С. Корольову, І. Сікорському та ін.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Известия Киевского политехнического института императора Александра II. К., 1914;
2. Киевский индустриальный институт. К., 1939;
3. Из истории Киевского политехнического института. Т. 1: 1898–1917 гг. К., 1961;
4. Київський політехнічний інститут: Нариси історії. К., 1995;
5. КПІ. Перше століття: істор. огляд. К., 2007;
6. Ховрич С. М. З історії розвитку вищої технічної освіти в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст. (на матеріалах Київського політехнічного інституту) // УІЖ. 2007. № 5(476); Зеркалов Д. В. НТУУ «КПІ». Минуле і сьогодення. К., 2012.

Бібліографічний опис:

Київський політехнічний інститут Національний технічний університет України / С. М. Ховрич // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А.

І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6214>. –
Останнє поновлення : 2016.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).